

Basic principles of Ivan Ohienko's science about native language duties and his conceptual regulations of linguistic education as an element of native language policy in modern school are revealed. The tasks aimed at the formation of national-language personality of higher education applicants specializing in primary education, as well as tasks aimed at identifying ways of implementing the national-language education of junior pupils by the students, are given.

It is emphasized on the need to use Ivan Ohienko's «Pravopys» and «History of Ukrainian Literary Language» while forming students' orthographical competence and speech culture.

It has been proved Ivan Ohienko's linguodidactic ideas are of great importance while forming the scientific conception of modern national education within the development of Ukraine and the spiritual revival of Ukrainian nation.

Key words: language education, native language duties, primary school teacher, Ivan Ohienko's linguodidactic conception.

Отримано: 12.10.2019 р.

УДК 373.3.017.4:172.15

DOI: 10.32626/2309-7086.2019-16-2.187-194

Людмила Московчук

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІДЕЙ ІВАНА ОГІЄНКА ТА ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ

Статтю присвячено виявленню та обґрунтуванню педагогічних умов ефективної організації патріотичного виховання здобувачів початкової освіти. Виокремлені педагогічні умови ґрунтуються на ідеях Івана Огієнка, освітніх інноваціях Нової української школи та зорієнтовані на залучення учнів до урочної та позаурочної патріотичної діяльності, використання інноваційних технологій (проектної, інформаційно-комунікаційної), особистісний приклад значущих для дитини осіб.

Ключові слова: патріотичне виховання, патріотизм, педагогічні умови, здобувачі початкової освіти, Іван Огієнко, освітні інновації.

*Я взяв своє серце малими руками
Йї віддано поклав Україні до ніг...*

Іван Огієнко.

Нині, в умовах Нової української школи, потрібні нові підходи і нові шляхи виховання патріотизму як почуття і базової якості особистості, які б відповідали реаліям сьогодення. Проблема патріотизму та патріотичного виховання здобувачів початкової освіти набуває пріоритетного значення для України. Це підтверджують державні документи, зокрема, Закон України «Про освіту», Державний стандарт початкової освіти, «Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки», Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. У «Стратегії» зазначено, що «... національно-патріотичне виховання має набути характеру системної і цілеспрямованої діяльності навчальних закладів з формування в людини і громадянина висо-

кої національно-патріотичної свідомості, почуття відданості своїй державі» [7]. Крім того, Державний стандарт початкової освіти наголошує на формуванні громадянських і соціальних компетентностей, а саме на вмінні цінувати ідентифікацію себе як громадянина України [8, с.93].

Проблема формування національно-патріотичних почуттів активно досліджувалася у філософському аспекті вітчизняними (В. Андрущенко, В. Бичко, І. Надольний, Л. Сохань, О. Забужко, В. Шинкарук та ін.) та зарубіжними (І. Кант, К. Роджерс, Е. Фромм та ін.) вченими. Вихованню патріотизму у дітей надавали першочергового значення педагоги-класики (Я. Коменський, Г. Сковорода, К. Ушинський, О. Духнович, А. Дістервег, Г. Ващенко, І. Огієнко, С. Русова, Дж. Дьйої, А. Макаренко, С. Френе, Я. Корчак, В. Сухомлинський). Зокрема, І. Огієнко писав: «А що то є любити свій народ? Любити – то служити. Хто любить свій народ, той йому служить, служить любовно й самовіддано, ні на що не оглядаючись...» [4, с.104]. У психології поняття «патріотизму» розглядають українські дослідники І. Бех, М. Боришевський, П. Ігнатенко, О. Киричук, В. Павленко, С. Таплін, О. Хрущ та ін.

Науковці (К. Чорна та ін.) наголошують, що сучасний зміст виховання в Україні має визначатися як науково-обґрунтована система загальнокультурних і національних цінностей та спрямовуватися на виховання сукупності соціально-значущих якостей особистості, які характеризують її ставлення до суспільства і держави, інших людей, праці, природи, мистецтва, самої себе. Ми підтримуємо підхід І. Беха, Ж. Петровича, В. Кириченка у визначенні патріотизму як особливого, тобто безумовного і високосмислового почуття-цінності, яке характеризує ставлення особистості до народу, Батьківщини, держави та до самої себе та включає такі базові складники як любов до Батьківщини, народу, родини; діяльнісна відданість Батьківщині; суспільно значуща цілеспрямованість; гуманістична моральність; готовність до самопожертви; почуття власної гідності [1, с.22]. Безумовність у І. Беха означає, що почуття патріотизму не може ґрунтуватися на зовнішньому підкріпленні у формі певних заохочень чи осудів. Воно повинно саме в собі мати спонукальну потенцію до відповідного діяння, бути самозначущим. Що стосується високосмислового аспекту, то вчений почуття патріотизму пов'язує не з нижчими, буттєвими потребами і прагненнями часто меркантильної спрямованості, а з вершинними життєвизначальними орієнтирами особистості [1, с.28].

На патріотичне виховання здобувачів початкової освіти впливає низка факторів, зокрема, середовище, що оточує, інформаційний чинник, соціально-економічні умови в країні та ін. Однак, більшу частину свого часу молодші школярі проводять у закладах загальної середньої освіти, тому вважаємо, що саме створення доцільних і необхідних педагогічних умов, які представляють комплекс і реалізуються в умовах освітнього процесу ЗЗСО, сприятиме підвищенню патріотичної вихованості здобувачів початкової освіти.

Метою статті є теоретично обґрунтувати педагогічні умови ефективної організації патріотичного виховання здобувачів початкової освіти у контексті ідей Івана Огієнка та освітніх інновацій.

Сьогодні задля підвищення якості процесу виховання потрібно переосмислити його дидактичні та методичні аспекти. Оновлення системи національної освіти потребує належного сприйняття філософії українознавства, врахування його набутків, потужного виховного потенціалу. І. Бех зауважує, що поряд з укладанням і реалізацією спеціальних програм, курсів з патріотичного виховання, весь навчально-виховний процес слід організувати таким чином, щоб наситити ідеєю патріотизму, якою б одухотворювався вихованець [1,

с.5]. При створенні навчальних програм, підручників, посібників для здобувачів початкової освіти необхідно керуватися чіткістю, системністю, послідовністю підходів до наповнення усіх навчальних дисциплін українознавчим змістом, поглиблене вивчення окремих ключових проблем українознавства, дискусійних тем, акцентування завдань для творчої, самостійної пошукової роботи, підбір текстів, завдань, вправ, які допомагали б учневі виробляти патріотично-світоглядне сприйняття українського світу, практично діяти, застосовувати досвід навчальної діяльності для розв'язання конкретних проблем.

Наразі триває конкурсний відбір підручників для Нової української школи. В інструктивно-методичних матеріалах для проведення експертами експертизи електронних версій проектів підручників (наказ Міністерства освіти і науки України № 1183 від 31.10.2018) окреслено орієнтири осучаснення освітнього процесу, що має бути спрямованим на формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності, зокрема і громадянської, соціальної, культурної. Серед провідних принципів підручника є відповідність змісту підручника потребам суспільства. У цілому, підручник має повноцінно реалізувати і виховну функцію. Одним із критеріїв оцінювання електронних версій проектів підручників для початкових класів закладів загальної середньої освіти є українознавче наповнення змісту підручника. Зокрема, науково-методична експертиза характерними ознаками змістового наповнення підручників визначає такі параметри оцінювання, як наявність українознавчого компонента, що спрямований на виховання національної свідомості й гідності, любові до рідного краю та свого народу; наявність науково обґрунтованої інформації про факти, події, явища, про видатних українців або вихідців з України, які зробили вагомий внесок у розвиток певної галузі науки чи культури в цілому, а також про світових учених, лауреатів Нобелівської премії; використання зразків українського фольклору, мистецтва, прикладів традиційної української культури; фрагментів літературних творів відомих українських письменників; використання інформації про рослинний і тваринний світ України; включення інформації про досягнення сучасної української науки і техніки, промисловість в Україні; про вирішення екологічних, енергетичних, продовольчих, соціальних питань в Україні; про місце України в світі тощо; наявність інформації про пам'ятки культури України.

Українознавче наповнення змісту підручника є одним з критеріїв і дизайнерської експертизи. Психолого-педагогічна експертиза також націлює на відповідність змісту підручника психофізіологічним особливостям. Завдяки завданням українознавчого характеру освітній процес відбувається без психологічного тиску на дітей, оскільки виховання відбувається в контексті повсякденного життя, у формах і способах, притаманних народному життю і наближених максимально до потреб учнів. Дитина знаходиться під постійним виховним впливом матеріальної і духовної культури свого народу, що забезпечує найповніше розкриття природних схильностей і розвитку її здібностей, виявлення етнопсихологічних особливостей.

Отже, змістове наповнення національно-патріотичним змістом освітнього процесу є першою педагогічною умовою ефективної організації патріотичного виховання здобувачів початкової освіти.

Процес патріотичного виховання здобувачів початкової освіти відбувається на основі системного підходу, що передбачає залучення учнів до урочної та позаурочної діяльності. У позаурочній діяльності виховання патріотизму в молодших школярів здійснюється за допомогою навчальних курсів за вибором.

Становлення особистості здобувача початкової освіти передбачає утвердження його життєустрою на засадах цінностей і норм високої людяності.

Культура українського народу упродовж тисячоліття формувалася під впливом християнських цінностей. Зокрема, у Євангелії від Іоанна (15, 13) так визначено найвищий рівень розвитку патріотизму в особистості «Більшої любові нікто немає за ту, коли хто душу свою кладе за друзів своїх» [2]. І. Огієнко також звертає увагу на необхідність брати приклад у справі виховання патріотизму з Ісуса Христа: «Служімо ж і ми своєму рідному народові, як служив Своєму народові все життя Своє Сам Христос, – служив повсякчасно аж до кінця, аж до Хреста! Служімо зо щирим серцем та з палкою любов'ю, мыцно пам'ятаючи віковичну заповідь, що «Служити народові – то служити Богові!» (Матвія 22.34-40)» [4, с.104]. З огляду на це актуальним і своєчасним є запровадження курсів духовно-морального спрямування у закладах загальної середньої освіти. Програми курсів за вибором «Християнська етика», «Християнська етика в українській культурі» є загальноосвітніми і культурологічними. Вони побудовані на засадах інтеграції етичного, естетичного та релігійного компонентів у житті дитини на основах християнської моралі, традиційної для українського народу. Зокрема, метою курсу «Християнська етика в українській культурі» (1-4 класи) є сприяння духовно-моральному розвитку дітей і прищеплення їм любові до Бога, до ближнього, до України через ознайомлення з національними культурними надбаннями, з християнськими моральними цінностями: людяністю, милосердям, пошаною до батьків і старших, працелюбством, доброчесністю, гостинністю, вдячністю тощо, які водночас за своєю суттю є загальнолюдськими [6, с.8]. Серед завдань виділимо ті, що стосуються і патріотичного виховання молодших школярів: навчальні – ознайомлення з християнськими традиціями в Україні на зразках української культури; виховні – виховання любові до Батьківщини; розвивальні – підтримка дитини у самовдосконаленні через розвиток її духовно-моральних цінностей [6, с.8].

У свій час І. Огієнко пишався досягненнями української культури та пропагував їх у курсі лекцій «Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу» в Українському народному університеті: «У який бік життя не поглянемо, скрізь побачимо, як оригінально, своєрідно склав свою культуру народ український. Скрізь, на всьому поклав цей народ свою ознаку, ознаку багатой культури й яскравої талановитости» [5, с.5]. Сучасні науковці та вчителі-практики (М. Чабайовська, Н.Омельченко, М. Кальчук) перейняли ідеї І. Огієнка щодо важливості вивчення української культури задля формування патріотизму у молодого покоління та створили програму курсу українознавства за вибором «Я люблю Україну» для загальноосвітніх навчальних закладів (1-4 класи), яку схвалено комісією з педагогіки та методики початкового навчання Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (лист № 2.1/12-Г-120 від 28.03. 2016 р.). Мета вищезазначеного курсу полягає у формуванні ключових (міждисциплінарних) та предметних компетентностей. Зокрема, соціокультурної, що передбачає їх загальнокультурний розвиток і підготовку до життєдіяльності в українському соціумі на основі українознавчого компонента змісту освіти, який ґрунтується на ознайомленні учнів початкових класів із Україною як своєю державою, сторінками її історії, культурою українського народу та її особливостями в різних регіонах, релігією, традиціями і звичаями, національними формулами мовленнєвого етикету, малими українськими фольклорними формами, – для збереження нації та державності загалом. На основі визначеної мети розроблено і обґрунтовано наступні завдання курсу: виховання в учнів початкових класів високої патріотичної свідомості, почуття вірнос-

ті та любові до Батьківщини, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язків із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної соціальної держави; утвердження в свідомості і почуттях особистості молодшого школяра патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України; виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки; усвідомлення досягнень українського народу, його інтелектуальних та духовних надбань; виховання почуття любові до української мови як мови державної, потреби її вивчати та спілкуватися нею; формування толерантного ставлення до інших народів, їхніх мов, культур і традицій; культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережливого ставлення до природи [9]. Програму структуровано з урахуванням спірально-концентричного принципу за такими розділами: «Україна – наша держава», «Національні символи України», «Матеріальна культура українців», «Духовна культура українців». Навчальний курс враховує вимоги Нової української школи і ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів. На допомогу вчителю та учням для вивчення даного курсу авторами також підготовлено комплекти інтегрованих посібників-зошитів для учнів, методичних посібників для вчителя, електронний освітній продукт «Я люблю Україну» для 1-4 класів.

Отже, рівень патріотичної вихованості здобувачів початкової освіти зросте за умови упровадження в освітній процес початкової школи курсів за вибором українознавчого та духовно-морального спрямування, що є другою педагогічною умовою у нашому дослідженні.

У зв'язку із віковими особливостями розвитку і потреб дітей у Державному стандарті початкової освіти початкову освіту поділено на два цикли: 1-2 і 3-4 класи. Молодший шкільний вік прийнято розподіляти на два мікроперіоди в житті дитини: відповідно 6-7 і 8-10 років. На думку фахівців (О. Апраксіної, Н. Ветлугіної, О. Ростовського, Л. Школяр, О. Сухомлинської, О. Лобової та ін.), головною ознакою першого мікроперіоду є набуття дитиною нового соціального статусу школяра. Це якісно новий життєвий етап, означений формуванням двох основних психологічних утворень: довільності психічних процесів і внутрішнього (розумового) плану дій. Другий мікроперіод у житті молодшого школяра охоплює навчання у 3-4 класах. Згідно з педагогічними дослідженнями, діти цього віку (більш зміцнілі у фізичному та психологічному плані) мають суттєві позитивні зрушення у розумовому і загальнонавчальному розвитку. Разом з тим, все більш яскраво виявляється індивідуальність учнів: вибірковість інтересів, прагнення до активності та самостійності, бажання «показати себе», співпрацювати з іншими та посісти власне місце у колективі однолітків і друзів. Ці положення потрібно враховувати і у підходах до патріотичного виховання здобувачів початкової освіти. Дослідниця Ю. Зубцова наголошує на поетапному формуванні базових якостей молодших школярів, що складають її патріотичну вихованість. Зокрема, на першому етапі формуються такі важливі якості як любов і повага до батьків, своєї родини, відчуття гордості за свій рід. На другому – формування ціннісного ставлення до рідного краю, Батьківщини. На третьому етапі – формування толерантного і поважного ставлення до людей інших національностей, їхньої культури та традицій. І завершальним етапом, на думку науковця, є усвідомлення себе частиною українського народу; бажання і потреба в накопиченні, збереженні та передачі родинних і національних звичаїв, традицій, обрядів, дбайливе ставлення до національних багатств, до рідної природи, сприяння розвитку духовного життя українського народу; бажання захищати і бути корисним для своєї

Батьківщини [3]. І. Бех пропонує забезпечити неухильне відпрацювання чотирьохетапної структури виховання почуття патріотизму: пізнавальний (або когнітивний); емоційно-ціннісний; етап спонукання набути Я-образом; вчинково-діяльнісний (або етап духовної практики) [1, с.23].

Провідною умовою успішності формування патріотичної вихованості здобувача початкової освіти є оптимальна організація їхньої патріотичної діяльності, що є одним із факторів формування особистісного новоутворення – патріотичної свідомості. Патріотична діяльність особистості є показником вияву його патріотичної вихованості. І. Бех радить педагогам створювати ситуації для формування у вихованців діяльнісного ставлення до всього, що об'єднується поняттям «національні скарби», до національних свят і традицій, особливо до етнічного коду, який створив націю і захищав її високі ідеали [1, с.4]. Щодо позитивних умов і впливів на організацію патріотичного виховання здобувачів початкової освіти в сучасній Україні, то найвідомішими прикладами є відзначення на всеукраїнському рівні в усіх закладах освіти таких свят як Днів Миру, Пам'яті героїв Крут, Української писемності та мови, Пам'яті жертв голодоморів, політичних репресій і депортацій, Соборності України, Вишиванки, Пам'яті та примирення, Перемоги над нацизмом у Європі, Українського прапора, Незалежності України; проведення у освітніх закладах тижнів національно-патріотичного виховання, уроків Мужності, всеукраїнських патріотичних виставок, конкурсів, пленерів, фестивалів мистецтв, патріотичної пісні, військово-патріотичних та народних ігор, відповідних спеціально організованих виховних заходів; передбачення патріотичних тем у позаурочній, позакласній і позашкільній роботі, налагодження відповідної екскурсійної діяльності; популяризація кращих здобутків національної культурної і духовної спадщини, героїчного минулого і сучасного українського народу за допомогою художньо-патріотичних, літературних («Тато, повернись живим! Подарунок українським бійцям» та ін.) і музичних творів («А я живу на рідній Україні» сл. і муз. Н. Май та ін.), циклу мультфільмів пізнавального каналу «Плюс. Плюс»; організація добродійної діяльності молоді на благо України (акції, проекти): малювання малюнків, написання листів, виготовлення сувенірів, плетіння захисних сіток тощо для учасників АТО.

Педагогам важливо пам'ятати, що цінності (у тому числі й патріотизм) формуються. Результативності таких процесів сприяють вдало підібрані форми, методи, прийоми виховної роботи, використання інноваційних технологій (проектної, інформаційно-комунікаційної), особистісний приклад значущих для дитини осіб.

Ефективність патріотичного виховання здобувачів початкової освіти залежить від єдності дій педагогічного, дитячого та батьківського колективів. І. Огієнко зазначав, що батьки зобов'язані навчати дітей своїх найперше української мови, українських звичаїв, українських пісень, української віри, українських приказок та приповісток: «І це обов'язок конечний, неоміняльний, невідкладний, незабувальний!... Чого батько-мати навчать у родині, з тим і в світ піде дитина! ... А пізніше церква та школа допоможуть у цій справі. Допоможуть у тому, що батьки почали» [4, с.122]. Тому, залучення батьків до організації заходів патріотичного змісту ми визначаємо як п'яту педагогічну умову. Важливими завданнями у діяльності педагогів є налагодження партнерських взаємин і спільних інтересів з родиною кожного учня, створення атмосфери довіри, взаєморозуміння, взаємодопомоги, співтворчості у вихованні та навчанні підростаючого покоління. Величезне значення у роботі з батьками учнів має заздалегідь продумана і чітко організована система взаємодії. З урахуванням сучасних вимог до урізноманітнення форм проведення батьківських зборів організуються такі: батько-організатор; батько-

учасник; батько-керівник. Таким чином, ефективність всієї виховної роботи освітнього закладу з патріотичного виховання характеризується і забезпечується насамперед взаємодією педагогів із батьками учнів, утвердженням батьків, усіх дорослих членів родини в якості суб'єктів цілісного виховного процесу.

Отже, патріотичному вихованню здобувачів початкової освіти сприятимуть такі педагогічні умови: змістове наповнення національно-патріотичним змістом освітнього процесу початкової ланки освіти; упровадження в освітній процес початкової школи курсів за вибором українознавчого та духовно-морального спрямування; поетапне формування патріотичної вихованості здобувачів початкової освіти; оптимальна організація патріотичної діяльності здобувачів початкової освіти за допомогою інноваційних форм, методів та технологій; залучення батьків до організації заходів патріотичного змісту.

Список використаних джерел:

1. Бех І.Д., Кириченко В.І., Петрочко Ж.В. З Україною в серці (тренінг з патріотичного виховання дітей та молоді) : посіб. Харків : «Друкарня Мадрид», 2016. 140 с.
2. Біблія, або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту. З мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно наново перекладена / переклад проф. І. Огієнка. Укр. Біблійне Товариство, 2002. JBV-Dillen- burg, 2006. 1375 с.
3. Зубцова Ю.С. Формування патріотичних якостей молодших школярів у взаємодії школи та сім'ї : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2012. 21 с.
4. Іван Огієнка (митрополит Іларіон). Рідна мова / упоряд., авт. передмови та коментарів М.С. Тимошик. К. : Наша культура і наука, 2010. 436 с.
5. Іван Огієнка. Українська культура. Коротка історія життя українського народу. Репринтне видання 1918 року. Київ : «Абрис», 1991. 272 с.
6. Чернуха В.Г., Белкіна Е.В. Навчання християнської етики у 2 класі : методичні поради до навчального посібника «Дорога Милосердя». К. : Сім кольорів, 2009. 96 с. (Курс «Християнська етика в українській культурі»).
7. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580/2015>
8. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 класи. К. : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. 240 с.
9. Чабайовська М.І., Омельченко Н.М., Кальчук М.І. Програма курсу українознавства за вибором «Я люблю Україну» (1-4 класи). *Початкова школа*. 2016. № 9. С 49-48.

This article has been devoted to foundation of pedagogical conditions of effective organization of patriotic education of elementary school pupils in context Ivan Ohienko's ideas and educational innovations.

Nowadays, in conditions of the New Ukrainian school new approaches and new ways of education of patriotism as a feeling and as a base quality of personality according to modern realities are necessary.

Mainly junior pupils spend a lot of time at school that is why we think that creation of efficient and necessary pedagogical conditions which represent complex and have been realized in conditions of educational process help to increase of the level of pupils' patriotic education.

The process of elementary school pupils' patriotic education is based on systematic approach which is aimed to predict involving pupils to lesson and extracurricular activities.

Successful chosen forms, methods and ways of educational work, usage of innovative technologies (projected, informational, communicational), personal example of those persons who are significant for pupils are facilitated to formation of junior pupils' patriotism.

The effectiveness of patriotic upbringing of pupils' education is also depends on the unity of actions of the pedagogical, child and parent teams.

At the present stage, the main pedagogical conditions for the effective organization of patriotic education of pupils' education have been identified as follows: substantive content of the national-patriotic content of the educational process of the elementary level of education; introduction into the educational process of the elementary school of the courses of the Ukrainian and spiritual-moral orientation; gradual formation of patriotic upbringing of pupils' education; optimal organization of patriotic activities of pupils' education with the help of innovative forms, methods and technologies; involvement of parents in organizing of patriotic activities.

Key words: patriotic upbringing, patriotism, pedagogical conditions, junior pupils, Ivan Ohienko, educational innovations.

Отримано: 22.10.2019 р.

УДК 821. 161. 2+821.131.1]091

DOI: 10.32626/2309-7086.2019-16-2.194-198

Галина Насмінчук

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

САКРАЛЬНА ОСНОВА РОМАНУ «ЛЮБОВ І ГРІХ МАРІЇ МАГДАЛИНИ» ГАЛИНИ ТАРАСЮК

У статті на матеріалі роману «Любов і гріх Марії Магдалини» Галини Тарасюк розглянуто специфіку сприйняття письменницею сакрального тексту. Виявлено такі особливості інтегрування Святого Письма у простір художнього твору, як трансформація біблійних образів, їх семантичне ускладнення, органічне поєднання сакрального і профанного часів.

Ключові слова: Галина Тарасюк, Святе Письмо, архетипне мислення, традиційна версія, актуалізація сюжету, автобіографічний елемент.

За словами Івана Огієнка, Святе Письмо сповнене «зразками найглибшої правдивої поезії, часто високохудожньої, що притягало до себе спрагненого читача вже з найдавнішого часу» [3, с.213]. Такими «спрагненими читачами» в усі часи були насамперед митці слова. Сукупно їхня художня практика демонструє найрізноманітніші форми оприявлення сакрального в авторському тексті. Будучи, за словами З. Лановик, основним джерелом літературного діалогізму та архетипного мислення [1, с.12], Біблія увиразнює письменницький задум, актуалізує давні істини, розширює смисловий простір твору. Особлива актуалізація сакральних концептів спостерігається в сучасному українському письменстві, яке, «приймаючи прикметні засади постмодерних дискурсивних стратегій, залишається в полі сакрального неоромантичного світосприймання та світовираження» [2, с.552].

Вияткову чулговість до сакрального засвідчує зокрема творчість Галини Тарасюк, яка в інтерв'ю Ірині Лобовик зізнавалася: «Я – віруюча християнка. Читаю Святе Письмо. А в ньому написано не лиш про Бога, а й того, хто замість нього хоче правити цим світом і нами, і проти кого я веду словом постійну війну» [5, с.170]. Чи не першим потужним аванпостом цієї війни у доробку письменниці став роман «Любов і гріх Марії Магдалини», задуманий на початку літературного шляху і вивершений 1990 року на Буковині, яку вона дотепер вважає своєю другою малою батьківщиною.

В аналізованому романі реалії часу універсалізуються, навіть міфологізуються. Деталі умовні переплітаються з реальними, символіка з конкретикою